

ทะเบียนประวัติปราชญ์ชาวบ้าน วัฒนธรรมประเพณี
และภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์การบริหารส่วนตำบลก้ามปู
อำเภอพยุหะคีรี จังหวัดนครราชสีมา

คำนำ

หนังสือฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นการเผยแพร่ผู้ที่มีความรู้ทางด้านปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญาท้องถิ่น ในเขตพื้นที่ตำบลก้ามปู อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม เพื่อเป็นการยกย่องเชิดชู และประชาสัมพันธ์ให้คนรุ่นหลังได้รับทราบ เพื่อเป็นการส่งเสริม อนุรักษ์ ศิลปะ วัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้มีผู้สืบทอดและได้เรียนรู้สำหรับผู้มีความสนใจ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือฉบับนี้คงมีประโยชน์ไม่มากนักน้อยสำหรับผู้ที่มีความสนใจไม่มากนักน้อย และขอขอบคุณผู้มีส่วนร่วมที่ได้จัดทำหนังสือเล่มนี้ขึ้นมาทุกภาคส่วน ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
อบต.ก้ามปู

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

๑. สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลก้ามปู ๑
๒. ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมประเพณี ๓
๓. ภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้านขององค์การบริหารส่วนตำบลก้ามปู ๔
๔. ประวัติส่วนตัวปราชญ์ชาวบ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลก้ามปู ๖

ส่วนที่ ๑

สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลก้ามปู

๑. สภาพทั่วไป

องค์การบริหารส่วนตำบลก้ามปู ตั้งอยู่รอบนอกเขตเทศบาลตำบลพัคฆภูมิพิสัย พื้นที่ส่วนใหญ่อยู่ทางทิศเหนือของอำเภอพัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม มีระยะทางห่างจากอำเภอพัคฆภูมิพิสัย ประมาณ ๔ กิโลเมตร และมีอาณาเขต ดังนี้

๑. ทิศเหนือจดตำบลถาวรแอน
๒. ทิศใต้จดตำบลปะหลาน
๓. ทิศตะวันออกจดตำบลเวียงชัยและตำบลหนองบัวแก้ว
๔. ทิศตะวันตกจดตำบลลานสะแก

๒. เนื้อที่องค์การบริหารส่วนตำบลก้ามปู มีเนื้อที่ทั้งหมด ๔๒ ตร.กม. หรือมีเนื้อที่ ๒๖,๒๕๐ ไร่

๓. ภูมิประเทศ

องค์การบริหารส่วนตำบลก้ามปู มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบและที่ราบสูงไม่มีภูเขาหรือแม่น้ำไหลผ่าน

๔. จำนวนหมู่บ้าน

จำนวนหมู่บ้านในเขตอบต.ก้ามปู ทั้งหมด ๑๗ หมู่บ้านได้แก่

๑. หมู่ที่ ๑ บ้านโนนปอ
๒. หมู่ที่ ๒ บ้านนาเลาะ
๓. หมู่ที่ ๓ บ้านโนนรัง
๔. หมู่ที่ ๔ บ้านหนองสนม
๕. หมู่ที่ ๕ บ้านดอนแคน
๖. หมู่ที่ ๖ บ้านหัวหมู
๗. หมู่ที่ ๗ บ้านคูริง
๘. หมู่ที่ ๘ บ้านดอนดี้ว
๙. หมู่ที่ ๙ บ้านหนองขาม
๑๐. หมู่ที่ ๑๐ บ้านหนองผือ
๑๑. หมู่ที่ ๑๑ บ้านโนนสมบุรณ์
๑๒. หมู่ที่ ๑๒ บ้านไทยเจริญ
๑๓. หมู่ที่ ๑๓ บ้านดอนดี้ว
๑๔. หมู่ที่ ๑๔ บ้านหัวหมู
๑๕. หมู่ที่ ๑๕ บ้านหนองสนม
๑๖. หมู่ที่ ๑๖ บ้านไผ่ทองพัฒนา
๑๗. หมู่ที่ ๑๗ บ้านดอนแคนใต้

๕. ประชากร

ประชากรทั้งสิ้น ๖,๗๘๘ คน แยกเป็นชาย ๓,๓๙๙ คน หญิง ๓,๓๘๙ คน มีความหนาแน่นเฉลี่ย ๑๖๐.๖๑ คน/ตร.กม.

๕. สภาพทางเศรษฐกิจ

๖.๑ อาชีพ

- เกษตรกรรม (ทำนา)
- รับจ้างทั่วไป
- ค้าขาย
- ข้าราชการ ลูกจ้างของรัฐ ฯลฯ

๖.๒ หน่วยธุรกิจในเขตอบต.ก้ามปู

- ปั้มน้ำมันและก๊าซ ๑ แห่ง
- โรงสี ๓๓ แห่ง
- ร้านค้า ๕๙ แห่ง

๕. สภาพทางสังคม

๗.๑ สถานศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา ๓ แห่ง
- อาชีวศึกษา ๑ แห่ง
- ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๔ แห่ง
- ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ๑ แห่ง

๗.๒ สาธารณสุข

- สถานีอนามัยประจำตำบล/หมู่บ้าน ๑ แห่ง
- อัตราการมีและการใช้ส้วมราดน้ำร้อยละ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์

ส่วนที่ ๒

ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี

๑. สถาบันและองค์การศาสนา

ปัจจุบันสถาบันและองค์การศาสนาองค์การบริหารส่วนตำบลก้ามปู มีวัด ๙ แห่ง และโบสถ์คริสต์ ๑ แห่ง ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลก้ามปูส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและนับถือศาสนาคริสต์บ้าง

๒. ศิลปะ วัฒนธรรมและประเพณี

ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลก้ามปู ในรอบหนึ่งปี จะมีการทำบุญประเพณีที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา คือฮีตสิบสอง เป็นประเพณีที่ชาวบ้านปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน ถึงแม้ว่าจะถูกลบเลือนไปบ้างบางประเพณี

คำว่า “ฮีต” หมายถึง จารีตประเพณี ส่วน “ฮีตสิบสอง” หมายถึงประเพณีการทำบุญที่ทำกันภายในหนึ่งปี และพิธีกรรมจะทำกันทุกปี ทุกเดือนจนครบสิบสองเดือน และได้มีการเปลี่ยนแปลงวัสดุบางชนิดที่ใช้ในการประกวดพิธีกรรมตามความเหมาะสม และสะดวก ประเพณีที่ถือปฏิบัติกันมีดังนี้

เดือนอ้าย	ทำบุญประเพณีขึ้นบ้านใหม่
เดือนยี่	ทำบุญประเพณีบุญคุณลานหรือบุญคุณสู่ขวัญข้าว
เดือนสาม	ทำบุญประเพณีบุญข้าวจี่
เดือนสี่	ทำบุญประเพณีบุญพระเวส
เดือนห้า	ทำบุญประเพณีสงกรานต์
เดือนหก	ทำบุญประเพณีบุญบั้งไฟ
เดือนเจ็ด	ทำบุญประเพณีบุญเบิกบ้าน
เดือนแปด	ทำบุญประเพณีเข้าพรรษา
เดือนเก้า	ทำบุญประเพณีบุญข้าวประดับดิน
เดือนสิบ	ทำบุญประเพณีบุญข้าวสาก
เดือนสิบเอ็ด	ทำบุญประเพณีบุญออกพรรษา
เดือนสิบสอง	ทำบุญประเพณีบุญกฐิน

ด้านสังคมและวัฒนธรรม ประชาชนอยู่แบบพึ่งพาและอาศัยกันแบบเครือญาติร่วมกันส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม การให้การยอมรับและเคารพผู้อาวุโส มีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส เช่น เด็กและ คนชรา คนพิการ

ส่วนที่ ๓

ภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้าน

ภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการทางปัญญาที่คนในชุมชนท้องถิ่นคิดขึ้นจากการเรียนรู้การถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ เพื่อใช้ในการแก้ปัญหาและเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนไปในแต่ละยุคแต่ละสมัย

ประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลก้ามปู มีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น เพื่อเป็นการสืบสานต่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้ต่อไป กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลก้ามปู จึงได้จัดทำฐานข้อมูลทะเบียนภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยจำแนกประเภทภูมิปัญญาท้องถิ่นแบ่งเป็น ๕ ด้าน ดังนี้

ด้านที่ ๑ ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

- ด้านการสานแห
- ด้านการเย็บผ้า
- ด้านการจักสาน
- ด้านการทอผ้าไหม

ด้านที่ ๒ ด้านศิลปะพื้นบ้าน

- ด้านการเป่าแคน
- ด้านผญาแห่งนางแมว
- ด้านหมอลำ

ด้านที่ ๓ ด้านการเกษตรกรรม

- ด้านเกษตรกรรม
- ด้านเลี้ยงสัตว์
- ด้านปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

ด้านที่ ๔ ด้านแพทย์แผนไทย

- ด้านหมอนวดแผนไทย
- ด้านหมอเป่ากำเร็ดและงูสวัด
- ด้านหมอน้ำมันต์
- ด้านยาหม้อ

ด้านที่ ๕ ด้านภาษาและวรรณกรรม

- ด้านภาษาประจำท้องถิ่น
- ด้านวาดภาพ/เขียนภาพ
- ด้านงานปั้น หล่อ

ทะเบียนประวัติข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้าน
ตำบลก้ามปู อำเภอพยุหะคีรี พิษณุ จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่	ความเชี่ยวชาญด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น	หมายเหตุ
๑	นางเต๊ะ น้อยสีดา	๑๕ ม.๑๑ ต.ก้ามปู	แพทย์แผนไทย	
๒	นายสำลี แก้วกองสี	๗๔ ม.๙ ต.ก้ามปู	แพทย์แผนไทย	
๓	นายขารี แก้วกองสี	๙๙ ม.๙ ต.ก้ามปู	แพทย์แผนไทย	
๕	นางพั้ว สังสุวรรณ	๒๔ ม.๘ ต.ก้ามปู	แพทย์แผนไทย	
๗	นางหนูพลอย เพิ่มฉลาด	๑๖ ม.๔ ต.ก้ามปู	แพทย์แผนไทย	
๘	นางบุญศรี อิติบุตรดา	๒๙ ม.๔ ต.ก้ามปู	แพทย์แผนไทย	
๑๐	นายอ่อนตา ยอดพิกุล	๓ ม.๓ ต.ก้ามปู	อุตสาหกรรมและหัตถกรรม	
๑๑	นายศักดิ์ดา ยอดสะเทิน	๑๒ ม.๙ ต.ก้ามปู	ศิลปะพื้นบ้าน	
๑๒	นายทองใส พิมพ์สุวรรณ	๑๙ ม.๑๑ ต.ก้ามปู	ศิลปะพื้นบ้าน	
๑๓	นายคัมภีร์ อีคะละ	๒๓ ม.๘ ต.ก้ามปู	ศิลปะพื้นบ้าน	
๑๕	นางบุศ คำชนะชัย	๖๙ ม.๘ ต.ก้ามปู	แพทย์แผนไทย	
๑๖	นายทองคำ คำชนะชัย	๔๓ ม.๑๓ ต.ก้ามปู	ศิลปะพื้นบ้าน	
๑๗	นายบุญมา ปุงปอพาน	๕ ม.๑๓ ต.ก้ามปู	แพทย์แผนไทย	
๑๘	นายแก้ว พูลวงษ์	๓๘ ม.๗ ต.ก้ามปู	แพทย์แผนไทย	
๑๙	นายเที่ยง จันบุตรสี	๑๒ ม.๗ ต.ก้ามปู	เกษตรกรรม	
๒๐	นายจันทร์ มนต์ทิพย์	๗ ม.๗ ต.ก้ามปู	อุตสาหกรรมและหัตถกรรม	
๒๑	นายแดง ปะนามะเส	๘ ม.๘ ต.ก้ามปู	อุตสาหกรรมและหัตถกรรม	
๒๒	นายทองจันทร์ กองแก้ว	๑๕ ม.๖ ต.ก้ามปู	อุตสาหกรรมและหัตถกรรม	
๒๓	นายเด่น ศิริเวช	๒๕ ม.๓ ต.ก้ามปู	วรรณกรรม	
๒๔	นายสุข ตีเวียง	ม.๖ ต.ก้ามปู	แพทย์แผนไทย	
๒๕	นายทองใส กิ่งภาร	๑๕ ม.๑๑ ต.ก้ามปู	แพทย์แผนไทย	